

(i) Printed Pages : 4

Roll No. ....

Questions : 9

Sub. Code :

8	3	7	2
---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	2	3
---	---	---	---

M.Ed. (General) 1st Semester
(2122)

LEARNER AND LEARNING PROCESS-I
(In all Mediums)

Paper-II : CO2-LLP-I

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 60

Note :— Attempt FIVE questions in all, selecting ONE from each of Units I-IV and Q. No. 9 (Unit-V) which is compulsory. All questions carry equal marks.

UNIT—I

1. Define growth and development. Discuss social and emotional development of adolescents.
2. Explain Piagetian model of cognitive development.

UNIT—II

3. Throw light on different characteristics of classroom, school and community environment that enhance learning.
4. How would a teacher cope with crowded classrooms and different types of disadvantages that children suffer in classroom ?

UNIT—III

5. Define Creativity. How would you assess and nurture creativity ?
6. Discuss Bandura's theory.

UNIT—IV

7. What is social learning ? Discuss importance and factors affecting social learning.
8. Describe strategies for promoting healthy psycho-social environment in classroom.

UNIT—V

9. Write short notes on :
  - (a) Concept formation
  - (b) Cooperative learning
  - (c) Problem solving
  - (d) Vandalism.

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- सभी में से पांच प्रश्न करें, साथ ही यूनिट I से IV तक प्रत्येक में से एक प्रश्न करें। प्रश्न नं. 9 (यूनिट V) अनिवार्य है। सभी प्रश्नों के समान अंक हैं।

यूनिट—I

1. वृद्धि और विकास को परिभाषित कीजिए। किशोरों के सामाजिक और भावनात्मक विकास पर चर्चा करें।
2. सज्ञानात्मक विकास के पियाजे के मॉडल की व्याख्या कीजिए।

यूनिट—II

3. कक्षा, विद्यालय और सामुदायिक वातावरण की विभिन्न विशेषताओं पर प्रकाश डालिए जो अधिगम को बढ़ाते हैं।
4. एक शिक्षक भीड़-भाड़ वाली कक्षाओं और कक्षा में बच्चों को होने वाली विभिन्न प्रकार की परेशानियों से कैसे निपटेगा ?

यूनिट—III

5. रचनात्मकता को परिभाषित करें। आप रचनात्मकता का आकलन और पोषण कैसे करेंगे ?
6. बंदुरा के सिद्धांत की चर्चा कीजिए।

यूनिट—IV

7. सामाजिक अधिगम क्या है ? सामाजिक अधिगम को प्रभावित करने वाले महत्व और कारकों की चर्चा कीजिए।
8. कक्षा में स्वस्थ मनो-सामाजिक वातावरण को बढ़ावा देने के लिए रणनीतियों का वर्णन करें।

यूनिट—V

9. संक्षिप्त नोट लिखें :
  - (a) अवधारणा गठन
  - (b) सहकारी शिक्षा
  - (c) समस्या समाधान
  - (d) बर्बरता।

(पंजाबी अठुवाट)

ਨੋਟ :- ਯੂਨਿਟ I-IV ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 9 (ਯੂਨਿਟ-V) ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ-I

1. ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਕਿਸ਼ੋਰਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
2. ਬੱਚਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ Piagetian ਮਾਡਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਕਲਾਸਰੂਮ, ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਓ ਜੋ ਮੌਖਿਕ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ।
4. ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੇ ਕਲਾਸਰੂਮਾਂ ਅਤੇ ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਦਿੱਕਤਾਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਸਿੰਠੇਗਾ ?

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ ?
6. ਬੰਦੂਗ (Bandura) ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਕੀ ਹੈ ? ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
8. ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤਮੰਦ ਮਨੋ-ਸਮਾਜਿਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਣਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-V

9. ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
  - (a) ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਗਠਨ
  - (b) ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਿੱਖਿਆ
  - (c) ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ
  - (d) ਚਿਨਾਸਕਾਰੀ।